

Fakta om Alfred Nobel

Lärarmaterial



VAD HANDLAR BOKEN OM?

Vi får följa Alfred Nobels liv, från hans fattiga uppväxt i Stockholm tills han dog och lämnade efter sig en stor förmögenhet. Hans liv kantades av framgång med uppfinningen av dynamiten, men även av tragedi då han miste sin bror i en explosion. På Alfred Nobels dödsdag den 10 december firas Nobeldagen till hans minne. Då delas pris ut till personer som har gjort något speciellt för mänskligheten.

LGR 11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Att argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser. (SV åk 4–6)
- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. (SV åk 4–6)
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg. (SV åk 4–6)
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet. (SV åk 4–6)
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation. (SV åk 4–6)
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete. (BL åk 4–6)



ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.
- Söka information från olika källor och värdera dessa.
- Skapa bilder med digitala och hantverksmässiga tekniker och verktyg samt med olika material.

LGRS 11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Kommunikation för olika syften. Lyssna, svara, fråga, berätta samt uttrycka önskemål och känslor. (SV åk 4–6)
- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. (SV åk 4–6)
- Strategier för att skriva olika typer av texter, till exempel meddelanden. (SV åk 4–6)
- Informationssökning i böcker och på webbplatser för barn. (SV åk –6)
- Muntliga presentationer. Hur man genomför presentationer inför grupp. Bilder, digitala medier och verktyg samt annat som kan stödja presentationer. (SV åk 4–6)
- Teckning, måleri, modellering och konstruktion. (BL åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Tala och samtala i olika sammanhang.
- Läs, förstå och reflektera över olika texter.
- Skriva texter för olika syften och mottagare.
- Söka och värdera information från olika källor.
- Skapa bilder med olika verktyg, tekniker och material.

ORD ATT FÖRKLARA

minor

ångbåt

fraktades

ärva



VÖL-SCHEMA OM ALFRED NOBEL

Innan ni börjar läsa boken ska eleverna fylla i de två första kolumnerna i VÖL-schemat. I den första kolumnen ska de fylla i vad de redan vet. I den andra kolumnen ska de fylla i vad de önskar lära sig. Den sista kolumnen sparar ni tills ni har avslutat arbetet om Alfred Nobel.

Vet redan

Önskar lära mig

Lärt mig

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____



FRÅGA, FRÅGA, BYT!

Fråga, fråga byt! är en kooperativ övning. Låt eleverna skriva var sin fråga med koppling till boken. Frågorna kan handla specifikt om innehållet eller mer om vad man tyckte om boken. När alla har skrivit en fråga lägger ni lapparna i en burk. Sedan drar alla elever var sin lapp.

Uppgiften blir att mingla runt i klassrummet. När man träffar en annan elev som är ledig, är det dags att använda sin fråga. Båda eleverna ställer sina frågor och ger svar. Sedan byter man frågor med varandra. Efter det minglar man vidare tills man träffar någon ny och upprepar övningen.

Här får eleverna en chans både att repetera bokens innehåll och att uttrycka egna åsikter.

PRESENTERA EN NOBELPRISTAGARE

Låt eleverna få välja och presentera var sin Nobelpristagare. Presentationen går att göra enskilt, i par eller i smågrupper. Här är några stödpunkter:

- Presentera personen – förslagsvis ursprung, ålder, familj, utbildning.
- Presentera särskilda händelser i personens liv.
- Arbete – vad arbetar personen med/vad har personen arbetat med?
- Varför tilldelades personen Nobelpriset?
- När fick hen Nobelpriset?
- Vad har personen arbetat vidare med?

Gör en presentation i till exempel PowerPoint, Prezi eller liknande. I presentationen ska fakta finnas med i kombination med bilder och eventuella citat.

Sök fakta på nätet, genom filmklipp, i böcker och andra skrifter.

Låt eleverna redovisa sina presentationer för varandra.



RITA AV NOBELS MEDALJ

Visa bilden av medaljen där Alfreds porträtt har avbildats i profil. Elevernas uppgift blir att skissa och rita av porträttet dock enbart i svart och vitt.



NOBELFEST

Anordna en Nobelfest. Förslag på vad man kan göra på Nobelfesten:

- Nobelmiddag – Duka långbord med dekoration. Eleverna kan vara med och skapa dekorationer i form av girlanger, vackra servetterdukningar eller liknande.
- Prisutdelning Dela ut personliga diplom till eleverna. Diplomen kan bygga på goda prestationer, goda gärningar eller fina egenskaper som eleverna besitter.
- Dans efter middagen – Låt eleverna träna in någon pardans att genomföra.
- Titta på klipp från den riktiga Nobelfesten.



FACIT LÄSFÖRSTÅELSE

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. I vilket århundrade levde Alfred Nobel?
Han levde på 1800-talet.
2. Vart flyttade familjen när Alfred var nio år?
Familjen flyttade till Sankt Petersburg i Ryssland.
3. Vilket ämne var Alfred intresserad av?
Han var intresserad av kemi.
4. Vad kallas vätskan som lätt exploderar?
Den kallas nitroglycerin.
5. Vad är ett laboratorium?
Det är en lokal där man gör experiment.
6. Alfred var ofta sjuk när han blev äldre. På vilka sätt?
Han hade ofta huvudvärk och han hade problem med hjärtat.
7. Vad kallas Alfreds hus i Italien?
Han hus kallas för Villa Nobel.
8. Hur gammal blev Alfred?
Han blev 63 år gammal.
9. När delades de första Nobelprisen ut?
De första Nobelprisen delades ut 1901.
10. Vad får Nobelpristagarna?
De får en guldmedalj, ett fint diplom samt cirka 10 miljoner kronor.

Frågor mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

11. Vad hände när Alfred var fyra år?
När han var fyra år flydde hans pappa för att han riskerade att hamna i fängelse.
12. Varför reste Alfred till Paris som 17-åring?
Han reste dit för att lära sig mer om kemi och arbeta hos en kemist.
13. Vad var det för tragedi som inträffade den 3 september 1864?
Det skedde en explosion i pappans laboratorium och Alfreds bror Emil och sex andra personer dog.
14. Hur gjorde Alfred användandet av nitroglycerinet säkrare?
Han blandade det med en speciell sand och tillsammans blev det en deg som han sedan formade till dynamitstavar. Dynamiten var säkrare att använda men exploderade kraftigt ändå.
15. Hur blev Alfred rik?
Han tjänade mycket pengar på att resa runt i världen och sälja dynamit. Han startade även många nya fabriker och blev en framgångsrik affärsman.



16. Vem var Bertha von Suttner?
Bertha kom för att arbeta hos Alfred och han tyckte mycket om henne. Hon gifte sig dock med en annan man och blev en känd författare som kämpade för fred.
17. Hur skapades Nobelpriset?
I Alfreds testamente stod det att det skulle delas ut pris varje år till personer som gjort störst nytta för mänskligheten.
18. Varför firas Nobeldagen den 10 december?
Det firas den 10 december för det var då som Alfred Nobel dog.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge egna svar.)

19. Vilken upptäck eller gärning tycker du förtjänar ett Nobelpris? Motivera.
Eget svar.
20. Vad/vem skulle du ha valt att testamentera till om du hade varit lika rik som Alfred Nobel?
Berätta.
Eget svar.

VEM?

1. Emil (Alfreds bror)
2. Bertha von Suttner
3. Immanuel (Alfreds pappa)
4. Alfred Nobel